

full dominical

Església de Menorca

Número 1891 - Any XXXVII - 2 setembre 2018

75 anys de la coronació de la Mare de Déu del Toro

ESTRELLA DE LA EVANGELIZACIÓN

Queridos diocesanos:

La Virgen del Toro, que ha acompañado durante tantos siglos el caminar de nuestra Iglesia, sigue brillando como estrella que nos guía para que anunciemos el Evangelio en esta isla. El Papa Pablo VI dijo de María que era “la estrella de la evangelización siempre renovada que la Iglesia, dócil al mandato del Señor, debe promover y realizar, sobre todo en estos tiempos difíciles y llenos de esperanza” (EN 82). Juan Pablo II usó con frecuencia esta imagen y puso en manos de María la “nueva evangelización”. Nuestro Papa Francisco la ha llamado “Madre de la Iglesia evangelizadora” y “modelo eclesial para la evangelización” (EG 288).

María brilla señalando la meta a la que se dirige la nave de la Iglesia, ayudando a encontrar el rumbo en medio del inmenso océano. Ella es faro, sostén y estímulo para el cristiano en su navegación por el mar agitado de este mundo. Ella precede y acompaña a la Iglesia en la peregrinación de la fe y de la esperanza.

Nuestra Iglesia de Menorca siente también

la compañía y el aliento de María en la tarea de abrir las puertas y ponerse en camino hacia los hombres y mujeres de nuestra tierra, para llevarles la alegría del Evangelio. Estoy convencido de que sólo de la mano de María podremos crecer como evangelizadores. A ella, a nuestra querida Madre de Dios del Toro, encomiendo todos los objetivos y acciones de nuestro plan diocesano de pastoral. ¡Santa María del Toro, haz que abandonemos nuestra comodidad y nos pongamos en marcha para anunciar a Cristo en todos los lugares!

En el mensaje final del Sínodo sobre la nueva evangelización (2012), se presenta a

María de un modo muy sugerente como estrella que ilumina el desierto. El Papa Benedicto había dicho que el camino de la Iglesia se parece a una ruta en el desierto, porque la sociedad en que vivimos disfruta de gran prosperidad material, pero es un desierto espiritual. Pues bien, dice el mensaje, “igual que en la noche en el desierto las estrellas se hacen más brillantes, así en el cielo de nuestro camino resplandece con vigor la luz de María, la Estrella de la nueva evangelización”. Para tantos corazones vacíos por dentro y sedientos de esperanza, brilla con intensidad María, estrella que reconforta en medio de la noche y de la soledad del desierto.

Encuentro “Discernir para evangelizar” del pasado 9 de junio, en el “Teatre de Ciutadella”

Os invito a mirar a María y a pedirle que ayude a que nuestra Iglesia sea casa abierta para todos los hombres. Podemos hacerlo con estas palabras del Papa Francisco: “Virgen y Madre María. Consíguenos ahora un nuevo ardor de resucitados para llevar a todos el Evangelio de la vida que vence a la muerte. Danos la santa audacia de buscar nuevos caminos para que llegue a todos el don de la belleza que no se apaga” (EG 288).

† Francesc, Obispo de Menorca

UNIVERSAL

20 líneas de acción del Instrumentum Laboris para el Sínodo de los jóvenes (4)

13. Construir un hogar espiritual

El *Instrumentum laboris* invita a edificar una Iglesia que sea hogar espiritual de los jóvenes, para ayudar a “unificar sus vidas continuamente amenazados por la incertidumbre, la fragmentación y la fragilidad es ahora decisivo”. “Para muchos jóvenes que viven en familias frágiles y desfavorecidas, es importante que perciban a la Iglesia como una verdadera familia capaz de “adoptarla” como a sus propios hijos”, subraya.

14. Renovar la liturgia

Al recopilar las reflexiones de los jóvenes que participaron en el presínodo de marzo, se alerta de cómo ellos consideran que “los cristianos profesan un Dios vivo, pero a pesar de esto, encontramos celebraciones y comunidades que parecen estar muertas”. Frente a ello, el documento se plantea la necesidad de que la eucaristía sea “un lugar y la oportunidad de una renovada primer anuncio a los jóvenes”, así como la de “ofrecer una formación litúrgica adecuada a todos los jóvenes”.

15. Valorar las semillas de bondad, también en el LGTBI

Al mencionar algunas realidades de frontera como las migraciones o el colectivo LGTBI, el documento vaticano apunta a la necesidad de impulsar una Iglesia “hospitalaria e inclusiva capaz de reconocer la riqueza y la contribución que puede aportar cada uno para el bien de todos”. “Los discípulos del Señor están llamados a valorar todas las semillas de la bondad presentes en cada persona y en cada situación”, añade.

16. Una posible conversión institucional

El texto preparatorio del Sínodo de octubre llama a contar con “estructuras apropiadas de la animación no solo eficientes y eficaces, sino especialmente atractivas y luminosas para el estilo relacional y dinámica fraterna”.

(De Vida Nueva)

la paraula
de Déu

Diumenge XXII de Durant l'Any

Cicle B

Lectura del llibre del Deuteronomi

4, -2.6-8

Moisés digué al poble: "Ara, Israel, escolta els decrets i les prescripcions que avui vos enseny, i compliu-los. Així viureu, entrareu al país que el Senyor, el Déu dels vostres pares, vos dona, i en prendreu possessió. No afegiu res als manaments que jo us don ni en lleueu res. compliu els manaments del Senyor, el vostre Déu, que us don avui. Guardau-los i posau-los en pràctica. Si ho feis així, tots els pobles vos tindran per gent de seny i molt intel·ligent: quan sentiran dir que heu rebut tots aquests decrets, diran: "Aquest poble és una nació de seny i molt intel·ligent." I realment, ¿quina és la nació que tengui els seus déus tan a prop, com el Senyor, el nostre Déu, és a prop de nosaltres sempre que l'invocam? I, ¿quina és la nació, per gran que sigui, que tengui uns decrets i unes prescripcions tan justes com aquesta Llei que jo us he donat avui?"

Salm responsorial 14

R: Senyor, ¿qui podrà estar a ca vostra?

Lectura de la carta de sant Jaume

1, 17-18.21b-22.27

Lectura de l'evangeli segons sant Marc

7, 1-8.14-15.21-23

En aquell temps els fariseus i alguns mestres de la Llei que venien de Jerusalem, es reuniren entorn de Jesús i se'n temeren que alguns dels seus deixebles menjaven amb les mans impures, és a dir, sense haver fet la cerimònia de rentar-se-les. Heu de sebre que els fariseus, en general tots els jueus, seguint la tradició que ha rebut dels ancians, no mengen mai sense haver-se rentat les mans ritualment i quan tornen del mercat no mengen, sense haver-se banyat; i observen per tradició moltes pràctiques semblants, com és fer passar per l'aigua, copes i gerros i olles. Els fariseus, doncs, i els mestres de la Llei

demanaren a Jesús: "¿Per què els vostres deixebles no segueixen la tradició dels ancians i mengen amb les mans impures?" Jesús els respongué: "Isaïes tenia raó quan va profetitzar de vosaltres, hipòcrites, tal com diu l'Escriptura: Aquest poble m'honora amb els llavis, però el seu cor es manté enfora de mi. El culte que em dona és en va, les doctrines que ensenyen són preceptes humans." Vosaltres abandonau els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes." Després cridà la gent i els deia: "Escoltau-me tots i enteneu bé això que us dic: Res d'allò que entra dins l'home des de fora el pot contaminar; només allò que surt de l'home el pot contaminar, perquè de dins l'home, és a dir, del seu cor, en surten els pensaments dolents que el porten a cometre fornica-cions, robatoris, assassinats, adulteris, estafes, maldats enganys, indecències, enveges, insults, arrogància beneitura: tot això dolent surt de dins i és allò que contamina l'home."

Lectura del Libro del Deuteronomio

4,1-2.6-8

Salmo responsorial 14

R: Señor, ¿quién puede hospedarse en tu tienda?

Lectura de la carta del apóstol Santiago

1,17-18.21b-22.27

Mis queridos hermanos: Todo beneficio y todo don perfecto viene de arriba, del Padre de los astros, en el cual no hay fases ni períodos de sombra. Por propia iniciativa, con la palabra de la verdad, nos engendró, para que seamos como la primicia de sus criaturas. Aceptad dócilmente la palabra que ha sido plantada y es capaz de salvaros. Llevadla a la práctica y no os limitéis a escucharla, engañándoos a vosotros mismos. La religión pura

e intachable a los ojos de Dios Padre es ésta: visitar huérfanos y viudas en sus tribulaciones y no mancharse las manos con este mundo.

Lectura del Santo Evangelio

según San Marcos 7,1-8.14-15.21-23

En aquel tiempo, se acercó a Jesús un grupo de fariseos con algunos escribas de Jerusalén, y vieron que algunos discípulos comían con manos impuras, es decir, sin lavarse las manos. (Los fariseos, como los demás judíos, no comen sin lavarse antes la manos restregando bien, aferrándose a la tradición de sus mayores, y, al volver de la plaza, no comen sin lavarse antes, y se aferran a otras muchas tradiciones, de lavar vasos, jarras y ollas.) Según eso, los fariseos y los escribas preguntaron a Jesús "¿Por qué comen tus discípulos

con manos impuras y no siguen la tradición de los mayores"? Él contestó: "Bien profetizó Isaías de vosotros, hipócritas, como está escrito: "Este pueblo me honra con los labios, pero su corazón está lejos de mí. El culto que me dan está vacío, porque la doctrina que enseñan son preceptos humanos." Dejáis a un lado el mandamiento de Dios para aferraros a la tradición de los hombres." Entonces llamó de nuevo a la gente y les dijo: "Escuchad y entended todos: Nada que entre de fuera puede hacer la hombre impuro; lo que sale de dentro es lo que hace impuro al hombre. Porque de dentro, del corazón del hombre, salen los malos propósitos, las fornicaciones, robos, homicidios, adulterios, codicias, injusticias, fraudes, desenfreno, envidia, difamación, orgullo, frivolidad. Todas esas maldades salen de dentro y hacen al hombre impuro."

evangeli i vida

Si la nostra resposta a la pregunta que Jesús ens feia diumenge passat: "Vosaltres també em voleu deixar?" és la de Pere: "Senyor, a qui aniríem? Només Vós teniu paraules de vida eterna i nosaltres hem cregut i sabem que sou el Sant de Déu", llavors hem de tenir plena confiança en Ell per viure sabent que Ell ens estima, fins i tot abans de perdonar-nos els pecats. Això ens ha de dur a treballar per mantenir un cor net.

La puresa de que parla Jesús, com a resposta a la postura dels fariseus i alguns mestres de la Llei, no és una qüestió física, externa, sinó del cor i per això parla d'actituds i no de gestos. Res extern ens pot fer impurs: ni coses, ni menjars, ni llocs, ni ambients i ni tan sols persones, la impuresa a que Jesús es refereix sempre vindrà del

Només Vós teniu paraules...

Francesc Triay

nostre interior. Per això hem de pregar a Déu que ens faci el do de tenir un cor net. Que ens doni la força de l'Esperit per mantenir-nos atents a tot allò que ens fa enfora de la voluntat del Pare.

Per això nosaltres, qui hem dit a Jesús que sols Ell té paraules de vida eterna, hem de respondre amb sinceritat, amb la nostra vida, no amb un culte purament extern i que no ens compromet interiorment. El Pare Francesc, a l'Exhortació Gaudete et exultate, diu: "Podríem pensar que donem glòria a Déu només amb el culte i la pregària, o únicament complint algunes normes ètiques -és veritat que la primàcia és la relació amb Déu-, i oblidem que el criteri per avaluar la nostra vida és primer de tot el que hem fet amb els altres. L'oració és preciosa si alimenta un lliurament

quotidià d'amor. El nostre culte agrada Déu quan hi portem els intents de viure amb generositat i quan deixem que el do de Déu que hi rebem es manifesti en la donació als germans" (104). Per això el termòmetre de la nostra puresa serà sempre la relació amb els altres.

En el camí de la puresa interior ens hi haurem d'exercitar sempre, doncs, les nostres inclinacions perverses sempre tenen tendència a ressorgir, com les males herbes, però en aquest treball no estem sols, en nosaltres, si estem decidits a fer avant, sempre tindrem la força del Senyor.

Alimentem-nos del Pa baixat del cel qui ens reparà les forces per continuar el camí vers la plenitud de la vida. Vida que es realitza en l'amor a Déu i als germans.

Iconografia de Ntra. Sra. de El Toro (10)

La santa Imagen restaurada

El 7 de agosto de 1936 un grupo de revolucionarios subió a Monte Toro, destrozó los elementos religiosos del templo y con los restos de madera dispusieron una hoguera en la que introdujeron la santa imagen de María, y prendieron fuego. El guardián del santuario Juan Albalat, al que se llevaban consigo, con el pretexto de recoger algo, se separó del grupo y rápidamente libró del fuego la santa imagen, que después fue escondida por la familia de los payeses de Rafal des Frares.

Al finalizar el estado de guerra en Menorca, el pueblo cristiano sintió un gran gozo al conocer que estaba a salvo la imagen sagrada. El nuevo obispo Bartolomé Pascual puso gran empeño en la restauración de la imagen de María. Para ello hizo

Guillermo Pons Pons

venir de Mallorca al escultor Miguel Vadell, quien en la residencia episcopal llevó a cabo una fiel y acertada restauración, la cual podemos comprobar en una buena fotografía anterior a la coronación pontificia, que se llevaría a cabo en 1943.

Las coronas parecen ser las mismas de antes, que pudieron quedar a salvo. La decoración de las vestiduras de la Virgen es delicada y valiosa. La imagen está colocada sobre un pedestal que representa las rocas de la montaña y el toro situado a la derecha de la imagen y mirando hacia ella es de nueva factura y el Obispo quiso que, según la antigua tradición eclesial, representara al evangelista san Lucas, como indican las palabras del *Magnificat*, escritas en la adjunta filacteria situada en la peana.

Els estius a l'ermita de Fàtima

Ja sabem que durant la calor de l'estiu les nostres activitats agafen un altre ritme més pausat. També a les nostres parròquies. Però qui agafa un ritme més mogut durant aquest temps és l'ermita de Fàtima. Són molts els qui es casen a la bella ermita de Favàritx per la bellesa del temple i del paratge, però també hi ha fites anuals que no es perden com la celebració de la festa de Sant Isidre amb la gent del camp. La celebració de l'eucaristia i el dinar de germanor reuneixen a famílies vinculades al camp i a aquella contrada i mantenen viva la tradició.

Però fruit del jubileu de les aparicions de la Verge de Fàtima l'ermita acull dues activitats més que fins ara no es feien. Per una banda tots els dijous de l'any l'ermita està oberta per ser visitada i per trobar una estona de silenci que convida a la pregària. I també

entre maig i setembre, un dijous cada mes, resem el rosari i celebrem l'eucaristia als peus de Maria tenint com a banda sonora ambiental els grills i els ocells que ens recorden que estem envoltats dels fruits més preciosos de la Creació. Aprofitem per donar les gràcies a tots aquells que dediquen temps i esforços a mantenir l'ermita neta, aclarida, els qui vigilen i acullen els peregrins cada dijous i també els qui ajuden a mantenir el contorn arranjat. Encara teniu l'oportunitat de participar d'aquesta festa el proper 13 de setembre a les 18 hores on acabarem aquests "dijous a Fàtima" compartint una mica de bereneta.

75 ANIVERSARI DE LA CORONACIÓ CANÒNICA DE LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU DEL TORO

Exposició commemorativa:

Del dia 1 al 16 de setembre de 10 a 18 h.

Lloc: Menjador de la Casa d'Exercicis del Santuari.

Entrada gratuïta.

Conferència:

Del Sr. Víctor Pons Arnau, a partir de l'estudi científic d'investigació sobre la talla.

Diumenge 9 de setembre a les 12 h.

Lloc: Santuari de la Mare de Déu del Toro.

Celebració:

Dia 12 de setembre, a partir de les 20 h.

Lloc: El Toro

Nota: Es tancarà l'accés de vehicles particulars a partir de les 17 h. Es pujarà amb els autocars procedents dels pobles. A la parada d'autocars des Mercadal hi haurà un servei llançadora continuat a partir de les 18.30 h.

FESTA I OCTAVARI DE LA MARE DE DÉU DE GRÀCIA 2018

Dissabte 8 de setembre: A l'Ermita, a les 8.15 del matí: Rosari i Missa, després trasllat de la Imatge a la capella de les Concepcionistes. A les 10.30 del matí, a la parròquia de Sta. Maria, recepció de la Imatge de la Mare de Déu i Missa solemne amb assistència de la Qualcada.

Diumenge dia 9 de setembre: A l'Ermita, a les 8.15 del matí: Rosari i Missa.

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA Salm de la 2ª Setmana

Dg.2, XXII de Durant l'Any: Dt 4, 1-2. 6-8 / Sal 14 / Mc 7, 1-8. 14-15. 21-23.

Di. 3, Sant Gregori el Gran, papa i doctor de l'Església (MO): IC 2, 1-5 / Sal 118 / Lc 4, 16-30.

Dt. 4, Fèria: IC 2, 10b-16 / Sal 144 / Lc 4, 31-37.

Dc. 5, Fèria: IC 3, 1-9 / Sal 32 / Lc 4, 38-44.

Dj. 6, Fèria: IC 3, 18-23 / Sal 23 / Lc 5, 1-11.

Dv. 7, Fèria: IC 4, 1-5 / Sal 36 / Lc 5, 33-39.

Ds. 8, Naixement de la Verge Maria (F) (a Maó Solemnitat): Mi 5, 1-4a o bé: Rm 8, 28-30 / Sal 150 / Mt 1, 1-16. 18-23.

Dg. 9, XXIII de Durant l'Any: Is 35, 4-7a / Sal 145 / St 2, 1-5 / Mc 7, 31-37.

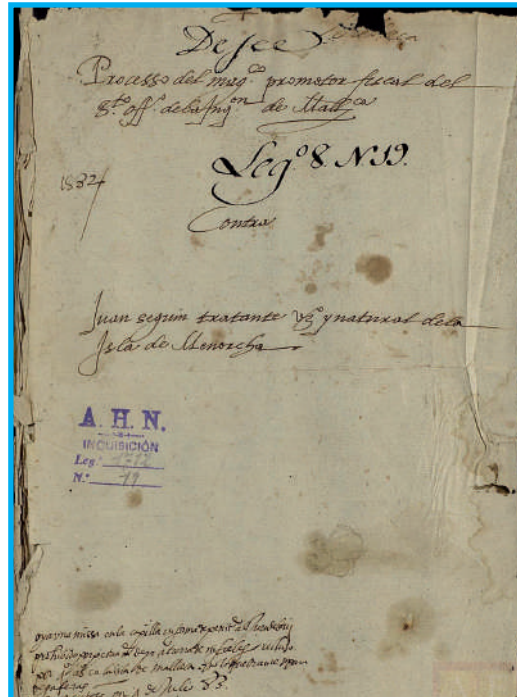
L'ESPINOSA QÜESTIÓ DE LES HERETATS DELS CAPTIUS

Miquel Àngel Casasnovas

Un altre afer tèrbol en el qual no només hi estava implicat el Sant Ofici sinó també bona part de la nova oligarquia ciutadellenca, és la qüestió de les heretats dels captius de la Desgràcia de 1558. El rei Felip II havia ordenat que els béns dels captius fossin administrats per curadors, els quals havien de reservar el producte d'aquests patrimonis per procurar el rescat dels seus legítims propietaris i dels seus familiars immediats. I, per suposat, en retornar a l'illa aquestes persones o els seus hereus legítims havien de recuperar el patrimoni o el seu romanent. Tenim múltiples exemples de com aquestes disposicions eren transgredides, de manera que el rei les hagué d'anar repetint. Foren molts que aprofitaren el desgavell i la manca de documentació per apropiarse dels béns dels captius malgrat que el rei havia ordenat que els curadors havien de retre comptes periòdicament del producte de les heretats que administraven i responsabilitzat el governador de l'illa de tenir cura de que fossin aplicades al rescat dels captius. Es van donar molts casos de captius que una volta retornats a Menorca hagueren de pledejar, a vegades infructuosament, per recuperar el que quedava del patrimoni de la seva família.

Des de la Universitat General, a més, es van posar tots els entrebancs possibles per tal d'evitar -o, almenys, ajornar- el compliment de l'ordre reial de realitzar d'una capbreuació o cadastre general de béns immobles, la qual no es començà a executar fins a l'any 1598; havien passat tants anys que, mancant altra documentació, bastava prestar jurament per legalitzar la propietat declarada, amb la qual cosa es van legalitzar molts abusos. D'altra banda, l'any 1580 el Consell General va considerar que ja no s'havien d'esmerçar més esforços en propiciar el retorn de captius tot al·legant que els supervivents havien renegat o havien mort. Per aquelles saons el paborde Martí, amb els mateixos arguments, demanava al rei que el diner romanent del jubileu fos

Portada del procés contra Joan Seguí (Arxiu Històric Nacional)

aplicat a la restauració dels temples. El cert és que a Turquia hi romanien encara molts captius que desitjaven tornar. Això és el que afirmava Joan Seguí, que havia tornat d'Istanbul amb una llarga llista de captius que esperaven la seva redempció. A Menorca Seguí va remoure l'afer de les heretats i els abusos dels curadors -entre els quals hi havia el germà i el cunyat del paborde-, que incomplien les ordres del rei. Era clar que Seguí era un personatge molest per a tots aquells que s'havien apropiat de fet dels béns dels captivats. Per això fou denunciat al Sant Ofici, acusat de bruixeria; arribaria a ser empresonat, traslladat a Mallorca i processat. Fou condemnat per la Inquisició a la pena de desterrament de Menorca i prohibició de viatjar a terres d'infidels (1584). Però Seguí -un altre agent de l'espionatge de Felip II- rebé la protecció del rei i al cap de

poc temps tornà a Turquia, on continuà prestant valuosos serveis. Marc Martí, és clar, devia conèixer perfectament la situació, però des del seu càrrec de comissari del Sant Ofici va contribuir a l'empresonament i processament de Joan Seguí.

També podem esmentar el ràpid enriquiment d'Onofre Martí a l'ombra del seu germà i emprant les seves poderoses influències, amb operacions com ara l'adquisició del deute que la Universitat General tenia amb creditors catalans. Aquesta operació comptà amb el vistiplau del Consell General, encara que s'hi oposà el conseller Joan Saura de Binigafull, que volgué fer constar en acta el seu vot particular protestant pel que era una operació ruïnosa per a les arques de la Universitat. Onofre, casat amb la filla del doctor Albacar, havia acumulat una considerable fortuna i el seu germà Marc sol·licità per a ell el privilegi militar amb un cavallerat. No ho aconseguí en aquell moment, però sí l'any 1623, just abans de morir. El seu primogènit, Joan Martí Albacar, també de la família del Sant Ofici, esdevindria la primera fortuna de Menorca aplicant els mateixos mètodes que son pare. L'any 1635 rebria de Felip IV l'executòria de noblesa de sang. Sense descendència masculina, la seva filla i hereva Francina Martí Gomila casà amb don Marc Olives Martí, els descendents del qual reberen la totalitat de l'herència.

Captius cristians segons un gravat del segle XIX